
Sammendrag:

Fart og trafikksikkerhet – nye modeller

TØI rapport 1296/2014

Forfatter: Rune Elvik

Oslo 2014 39sider

Det er nyttig å ha modeller som kan beskrive sammenhengen mellom fart og trafikksikkerhet. Slike modeller gjør det mulig å beregne hvor store endringer i antall ulykker og antall skadde eller drept man kan vente seg ved en gitt endring i fart. Denne rapporten presenterer to slike modeller: Potensmodellen, som har lange tradisjoner og eksponentialmodellen, som er av nyere dato. Begge modeller beskriver sammenhengen mellom fart og trafikksikkerhet godt. Rapporten drøfter også undersøkelser om sammenhengen mellom fartsvariasjon og trafikksikkerhet. Disse undersøkelsene tyder på at økt variasjon i fart medfører flere trafikkulykker.

Fart har stor betydning for trafikksikkerheten. Dette er ingen ny erkjennelse. Denne rapporten oppdaterer kunnskapene om sammenhengen mellom fart og trafikksikkerhet. To aspekter ved fart er studert: Trafikkens gjennomsnittsfart og variasjon i fart.

Det foreligger omkring 120 undersøkelser med til sammen omkring 550 resultater som viser hvordan endringer i trafikkens gjennomsnittsfart påvirker antall ulykker, skadde og drept. Sammenhengen mellom fart og trafikksikkerhet har lenge vært beskrevet ved hjelp av den såkalte Potensmodellen. I tillegg til denne modellen er det nylig utviklet en eksponentialmodell av sammenhengen mellom fart og trafikksikkerhet. Begge disse modellene bygger på omfattende data.

Både Potensmodellen og eksponentialmodellen beskriver sammenhengen mellom fart og trafikksikkerhet godt. Begge modeller er presise nok til at de kan benyttes til å beregne virkninger for trafikksikkerheten av endringer i fart. Eksponentialmodellen har visse matematiske egenskaper som kan gjøre den bedre egnet enn Potensmodellen i noen sammenhenger, spesielt dersom man ønsker å beregne virkninger av at en viss andel av førere, for eksempel de som kjører fortest, endrer sin fart.

Det har lenge vært antatt at også spredning i fart har betydning for trafikksikkerheten. Mulighetene for å studere sammenhengen mellom spredning i fart og trafikksikkerhet er blitt vesentlig bedre de siste 15 årene ved at man har benyttet data fra kontinuerlige tellepunkter på vegnettet. Data fra slike tellepunkter kan, om de er lagret i en dertil egnet form, benyttes til å lage en meget detaljert rekonstruksjon av trafikkforholdene.

Studier som bygger på slike rekonstruksjoner av trafikkforholdene viser at økt spredning i fart, særlig køtrafikk som går i rykk og napp, øker risikoen for trafikkulykker. Det er imidlertid grunn til å tro at det særlig er risikoen for materiellskadeulykker som øker under slike trafikkforhold.